19-12-2025

Auteur: Romano Staneke

Effectbeoordeling bemaling NNN en NBNNN Oosterwolde - Donkerbroek

De voorgenomen werkzaamheden hebben mogelijk nadelige gevolgen voor nabijgelegen Natuurnetwerk Nederland (NNN) gebieden en natuurgebieden buiten het NNN (NBNNN). In dit document worden de te verwachten effecten nader beschreven. Voor deze effectbeoordeling is gebruik gemaakt van bestaande gegevens zoals de natuurbeheertypekaart van provincie Friesland, het bemalingsadvies, informatie over natuur- en landschapsbeheertypen van BIJ12 en de Nationale Databank Flora en Fauna (zie referenties).

Uitgangspunten

- Op 11 locaties worden open ontgravingen toegepast. De duur van de bemaling op deze locaties varieert tussen de 10 en 45 dagen. Per locatie van open ontgravingen zit overlap tussen 1 tot 2 naastgelegen locaties, waardoor de effecten mogelijk langer aanhouden;
- Bemaling zal leiden tot tijdelijke verlaging van gemiddelde hoogste grondwaterstand (GHG) met maximaal 1m. Er is hierbij geen sprake van een verlaging tot onder de gemiddelde laagste grondwaterstand (GLG);
- De verlaging van 1m van de GHG is beperkt tot een gebied van maximaal 100 meter van de locatie van de open ontgraving. Met een toenemende afstand van de open ontgraving neemt het effect van de bemaling op de GHG sterk af. Effecten van verlaging van het GHG tot 5 cm reiken tot maximaal 750 meter.

Figuur 1 geeft een kaart van het projectgebied weer met natuur- en landschapsbeheertypen en contouren van bemalingseffecten.

Figuur 1 Projectgebied met open ontgravingslocaties, natuur- en landschapsbeheertypen en contouren van bemalingseffecten op GHG.

Huidige situatie NNN

De natuurbeheertypen van gebieden binnen NNN nabij het projectgebied bestaan uit:

- N04.02 Zoete Plas;
- N05.04 Dynamisch moeras;
- N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland;
- N12.06 Ruigteveld;
- N15.02 Dennen-, eiken- en beukenbos;
- N16.03 Droog bos met productie.

Effectbeoordeling NNN

De natuurbeheertypen zoete plas, dynamisch moeras, kruiden- en faunarijk grasland, ruigteveld en dennen-, eiken- en beukenbos vallen binnen de contouren van een maximale verlaging van de GHG van 20 cm. Deze natuurtypen liggen allemaal ten zuiden van open ontgravingslocatie 6-9 en ondervinden effecten gedurende 24 tot 45 dagen (mogelijk enkele dagen langer vanwege overlap tussen locaties). Het beheertype droog bos met productie ligt ten zuiden van open ontgravingslocatie 8 en valt gedurende 45 dagen binnen de contour van maximale verlaging van de GHG van 5 cm.

Bemaling heeft over het algemeen geen tot weinig effect op het waterpeil van oppervlaktewater, waardoor effecten op zoete plas niet worden verwacht. Bij locaties 6 tot 9 heeft bemaling een potentieel effect op het natuurtype dynamisch moeras. Dit is mede afhankelijk van of de moerasvegetatie gevoed wordt door het waterpeil van het naastgelegen kanaal De Tsjonger of door het grondwater. Wanneer het onder invloed staat van grondwater is de maximale tijdelijke grondwaterstand verlaging 20 centimeter. Het daadwerkelijke effect is afhankelijk van reeds aanwezige grondwaterstandfluctuaties en de duur daarvan. Wanneer de effecten van bemaling vergelijkbaar zijn met de grondwaterfluctuaties wordt een effect op de vegetatie niet verwacht. Kruiden- en faunarijk grasland wordt voornamelijk beïnvloed door regen. Tijdelijke grondwaterstandverlaging door bemaling heeft daarmee geen effect op de kwaliteit van de kruiden- en faunarijk graslanden binnen het invloedsgebied. De natuurtypen dennen-, eiken- en beukenbos en droog bos met productie worden gekenmerkt door soorten die op droge gronden groeien. Deze soorten wortelen zodanig diep dat de betreffende tijdelijke verlaging van de grondwaterstand geen nadelige gevolgen teweegbrengt.

Huidige situatie van natuurgebieden buiten het NNN

De natuur- en landschapsbeheertypen van natuurgebieden buiten het NNN nabij het projectgebied bestaan uit:

- L01.01 Poel en klein historisch water;
- L01.07 Laan;
- N06.04 Vochtige heide;
- N07.01 Droge heide;
- N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland;
- N16.03 Droog bos met productie;
- Onbekend/bos.

De natuur- en landschapsbeheertypen poel en klein historisch water, laan, vochtige heide en droge heide liggen allen ten oosten/noordoosten van open ontgravingslocaties 3-5. Deze gebieden liggen buiten de contour van een verlaging van de GHG van 0,05, waardoor effecten op deze gebieden verwaarloosbaar zijn.

De natuurbeheertypen kruiden- en faunarijk grasland en droog bos met productie liggen ten oosten/noordoosten van ontgravingslocaties 4-5 en vallen voor 21-26 dagen (mogelijk langer vanwege overlap) binnen de contour van een verlaging van het GHG van 5 cm. (Tijdelijke) effecten van deze orde zijn doorgaans verwaarloosbaar. Daarnaast liggen ten oosten en westen van ontgravingslocaties 1-5 enkele natuurgebieden buiten het NNN zonder natuur- of landschapsbeheertype. Deze bosgebieden (bepaald met satellietbeelden) liggen binnen de contour van verlaging van de GHG tot maximaal 20 cm. Effecten worden door de droge standplaatsen niet verwacht op bossen op droge gronden.

Effectbeoordeling op soorten (o.b.v. NDFF en expert judgement)

Waargenomen beschermde soorten in de omgeving van de NNN gebieden en natuurgebieden buiten het NNN bestaan uit otter, levendbarende hagedis, ringslang, bastaardkikker, bruine kikker, gewone pad, groene kikker, kleine watersalamander en noordse winterjuffer (NDFF 2020-2025). De levendbarende hagedis is waargenomen op droge heide, waar geen nadelige effecten worden verwacht door bemaling vanwege de afstand tot het projectgebied.

Otter en ringslang zijn erg waterafhankelijk. Doordat het tijdelijke effect zicht beperkt tot het grondwater en niet tot het oppervlaktewater zijn negatieve effecten uitgesloten.

De noordse winterjuffer is voor de voortplanting afhankelijk van begroeide, ondiepe plassen. Tevens is ook deze soort erg mobiel. Een tijdelijke verlaging van de GHG zal naar verwachting geen nadelige gevolgen hebben op deze soort.

Referenties:

BIJ12. 2025. Index Natuur en Landschap. Natuur- en landschapstypen. Geraadpleegd via: https://www.bij12.nl/onderwerp/natuursubsidies/index-natuur-en-landschap/

NDFF. 2025. NDFF Verspreidingsatlas. Geraadpleegd via: https://www.verspreidingsatlas.nl/

Provinsje Fryslân. 2025. Natuurbeheerplan 2025. Geraadpleegd via: https://www.fryslan.frl/natuurbeheerplan2025

Provinsje Fryslân. 2025. Natuurnetwerk Nederland. Geraadpleegd via: https://www.fryslan.frl/natuurnetwerk-nederland